

Fare Pliberk, Šmihel in Vogrče v 18. stoletju

Vstajenje življenja prednikov

Podjunske fare Pliberk, Šmihel in Vogrče, pa tudi rožanske fare Skočidol, Lipa in Dvor v Rožu ter Šentrupert in Šentnikolaj pri Beljaku so bile v 18. stoletju del ljubljanske nadškofije. Na prvi pogled suhoparni rezultati ljudskega štetja iz časa vladavine cesarice Marije Terezije razkrivajo zanimive podrobnosti o imenih in priimkih prednikov ter njihovih poklicih.

Pliberk Zbirka »Družine v 18. stoletju« je leta 2016 začela izhajati pri celjski Mohorjevi družbi. Za nastanek zbirke je bila poleg ohranjenih rezultatov popisa prebivalstva habsburške monarhije v letu 1754 odločilna Fundacija Bojana in Brede Ribnikar, ameriških Slovencev iz Kalifornije. Šesta knjiga zbirke »Družine avstrijske Koroške in Bele Peči v 18. stoletju« po besedah urednice Brede Sturm, ki je vodstvo založniškega projekta prevzela po smrti očeta Lovra Sturma, vsebuje »devet prepisov z območja današnje Avstrije in Italije«. Pliberška predstavitev šeste knjige iz zbirke se je osredotočila na fare Pliberk, Šmihel in Vogrče. Popis leta 1754, ki je trajal leto dni, se je izvajal v dveh izvodih. Tisti, ki je šel na Dunaj, se ni ohranil, izvodi iz danes avstrijskih far ter belopeške v Italiji so se ohranili v arhivu ljubljanske nadškofije. Rokopisno gradivo popisa slovenskih dežel je dešifriral in v latinskem zapisu vsakomur razumljivega napravil arhivar Tone Krampač.

Večkrat izpričana družinska imena

Poleg tega, da je dešifriral rokopise, je arhivar Tone Krampač za projekt »Družine v 18. stoletju« prispeval seznam gospostev, seznam krajevnih imen po župnijah, abecedni seznam slovenskih krajevnih imen in slovar nemških ter latinskih izrazov. Po besedah Krampača je bil namen popisa leta 1754 »po eni strani nabor na okraje za vojsko in zemljiški kataster, torej davki«. V fari Vogrče je tedanji župnik popis izvajal v latinščini, v Pliberku v nemščini, oboje v stavkih, medtem ko je iz fare Šmihel ohranjen nemški popis v obliki tabele. Največja je bila že takrat župnija Pliberk, v kateri je po-

Omizje v župnišču, z leve zgodovinar in avtor spremne študije Stane Granda, etnologinja Martina Piko-Rustia, urednica in organizacijska vodja založniškega projekta Breda Sturm, arhivar Tone Krampač in sozaložnik Janez Stergar, tokrat v vlogi predstavnika Slovenske maticе.

pis »zajel 4199 oseb oz. 662 družin« – trdi Krampač. »Imena 'Marija' ne boste srečali, zato pa najdemo zapise imen: Mojca, pa tudi Lenka, Meta, Špela, Minka, Hans, Jurij, Nužej, Lekš. Trije otroci v Pliberku so bili ob popisu stari en dan, najstarejši moški je bil star 98 let, to je bil Filip Vernik. Najstarejša Pliberčanka Uršula Pivolt je imela 96 let. Šestkrat se v Pliberku pojavita primka Skurek in Gutovnik, petkrat Lingo, Pečnik in Staudacher, štirikrat Vernik ali Bernik, Lačen, Skubelj in Vric. Po trikrat so tukaj izpričani primki Gradišnik, Globic, Hrast, Ladinik, Mauc, Mlačnik, Mlinar, Močivnik, Naveršnik, Pušnik, Robac, Rader, Rozman, Škof, Stopar, Švarc in Trampuš.«

Potopitev v baročni čas

Zgodovinar Stane Granda je dejal, da »v knjigi izvemo, kaj so ljudje delali, koliko so imeli majhnih otrok, kolikšna je bila otroška smrtnost, koliko je bilo nezakonskih otrok, koliko je bilo duhovnikov, koliko posesti in kako je neka hiša živela. Če počasi berete, se boste naenkrat znašli v baročnem času okoli leta 1750, o katerem v tem vsakdanjem življenju pravzaprav zelo malo vemo.« TV

Zgodovinar Stane Granda, pred njim knjiga Družine avstrijske Koroške in Bele Peči v 18. stoletju. Knjigo so izdali Celjska Mohorjeva družba, Mohorjeva družba v Celovcu, Inštitut Karantanija in Slovenska matica.

Popis leta 1754 in zbirka »Družine ...«

Leta 1754 je cesarica Marija Terezija odredila štetje in popis prebivalstva na celotnem ozemlju takratnega avstrijskega cesarstva. Ta popis je zajel tudi prebivalstvo slovenskih dežel, med njimi tudi današnjo avstrijsko Koroško s Podjuno in Rožem. Tri podjunske fare in pet rožanskih far so bile v času popisa del ljubljanske nadškofije. Popis so izvajali večinoma domači župniki, ki so imena podjunskih in rožanskih družin, poklice, velikost posesti in starost družinskih članov v pisavi gotici zapisovali v latinščini in nemščini. Nadškofijski arhiv v Ljubljani v okviru t. i. kapitelskega arhiva med drugim hrani 75 izvirnih rokopisnih pol iz podjunjskih in rožanskih far, zajetih v popisu. Na podatkih tega popisa, zbranih v slovenskih deželah nekdanje habsburške monarhije, temelji zbirka »Družine ...«, ki je pod vodstvom pokojnega slovenskega pravnika in politika Lovra Sturma začela izhajati leta 2016. Doslej je skupaj s knjigo »Družine avstrijske Koroške in Bele Peči v 18. stoletju« v zbirki izšlo šest knjig, naslednja, 7. knjiga zbirke, bo obravnavala družine na slovenskem Štajerskem.